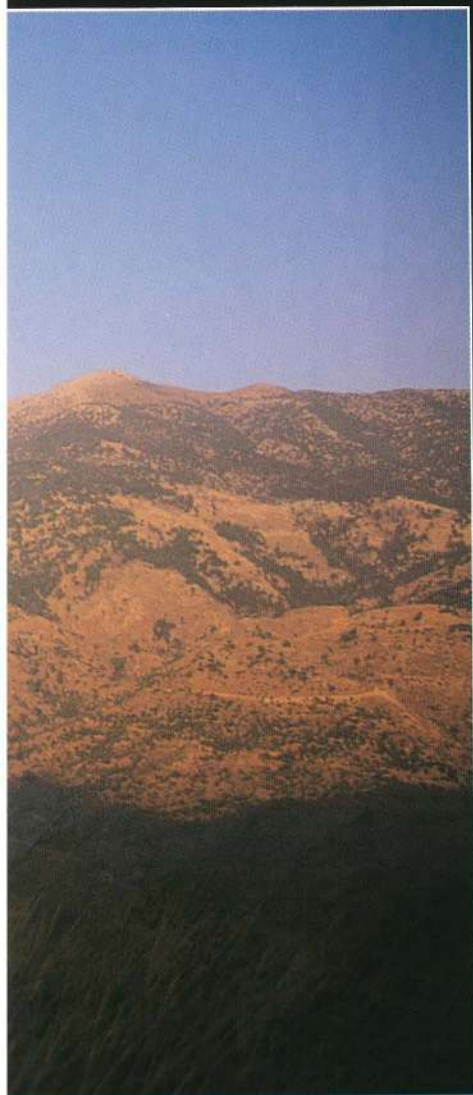

X A N I A

Τα απλωμένα και πανύψηλα Λευκά Όρη, όπως φαίνονται το δειλινό από το χώρο της αρχαίας Ελύρου.

Το φαράγγι της Αγίας Ειρήνης

Στο σταυροδρόμι των ηπειρών και των θαλασσών, το Μεγάλο Νησί όπου άνθησε ο Μινωϊκός πολιτισμός, ο χλιοτραγουδισμένος τόπος με τη μεγάλη ιστορία. Η Κρήτη. Παινεμένη για το κλίμα της και την ευφορία της γης, ένας τόπος πάμπλουτος σε μύθους, πολιτιστική κληρονομιά, λαογραφία, η Κρήτη κατέχει εξέχουσα θέση από παλιά και για τον πλούτο και την ποικιλιομορφία του φυσικού περιβάλλοντος που διαθέτει.

Ο Γάλλος Henri Castella, προσκυνητής του 1600 που ύμνησε την Κρήτη στο πέρασμά του, την χαρακτήρισε "το πιο ευτυχημένο νησί της Μεσογείου, εύφορο και με κλίμα γλυκό". Το γεγονός που εντυπωσίασε Έλληνες και ξένους περιηγητές και ερευνητές της ελληνικής φύσης είναι η ποικιλία των βιοτόπων και της γεωμορφολογίας του νησιού. Είναι αξιοσημείωτο, ότι σε ένα μεσογειακό νησί βρίσκουμε από αμμοθίνες και παραλιακούς υγρότοπους ως αλπικές ζώνες στα ψηλά βουνά. Μέσα σ' αυτό το πανηγύρι της φύσης, υπάρχει πλήθος φυτών, πολλά από τα οποία σπάνια, ενδημικά φυτά του νησιού καθώς και ενδιαφέροντα είδη ζώων όπως το κρητικό αγριοκάτσικο, ο γυπαετός, ο χαμαιλέοντας και άλλα. Ο Ρωμαίος Πλίνιος έγραφε τα πρώτα μετά Χριστόν χρόνια "κάθετι που βλαστάνει στο νησί, είναι ασύγκριτα καλύτερο, από όσα φυτρώνουν σε άλλους τόπους ακόμη και αν πρόκειται για το ίδιο είδος".

Οι απόκρημνες πλαγιές του φαραγγιού, σκαμμένες από τις πάμπολλες γεωλογικές αναστατώσεις που γνώρισε η Δυτική Κρήτη.

ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ. Κάτι που έλκει το ενδιαφέρον του επισκέπτη είναι η βαθιά χαραδρωμένη γη στη Δυτική Κρήτη. Είναι σαν κάποια αόρατη δύναμη να προσπάθησε να χαράξει τη μανία της πάνω στη γη. Το δυτικό τμήμα του νησιού υψίσταται ανύψωση εδώ και χιλιάδες χρόνια, σε αντίθεση με το ανατολικό όπου γίνεται ταπείνωση. Η μακροαίωνα γεωλογική αυτή διεργασία είναι αποτέλεσμα ρηγμάτων που προκαλούνται από τεκτονικές κινήσεις. Λιθολογικά έχουμε κυριαρχία από πλακώδεις ασβεστόλιθους, οι οποίοι όταν υψίζονται τεκτονικές οχλήσεις, αντιδρούν με ρηγματώσεις. Κατά μήκος των ρωγμών αυτών τα άφθονα νερά των βροχοπτώσεων που πέφτουν στη δυτική Κρήτη, ρέοντας με ορμή διευρύνουν τα ρήγματα με τη διαβρωτική τους δράση και δημιουργούν φαράγγια. Σχεδόν όλα έχουν κατεύθυνση από βορρά προς νότο. Εκτός από τα φαράγγια υπάρχουν μέσα και γύρω από αυτά και πολλά σπήλαια, χαρακτηριστικοί καρστικοί σχηματισμοί των ασβεστολιθικών πετρωμάτων.

Γεμάτο από μικρά και μεγάλα φαράγγια, που εναλλάσσονται με οροπέδια, το τοπίο κυριαρχείται από τον μεγάλο και ψηλό ορεινό όγκο των Λευκών Ορέων. Οι ντόπιοι τα αποκαλούν **Μαδάρες**, δηλαδή γυμνό μέρος, επειδή οι βραχώδεις ψηλές κορυφές είναι απογυμνωμένες από δέντρα. Η ψηλότερη κορυφή (Πάχνες) έχει υψόμετρο 2452 μ. Σίγουρα το πιο εντυπωσιακό φαράγγι της περιοχής είναι το διάσημο Φαράγγι της Σαμαριάς, όπου από το 1962 έχει ιδρυθεί ο ομώνυμος Εθνικός Δρυμός, ένας από τους 10 της πατρίδας μας. Το καμάρι της Κρητικής Φύσης, ο "Φάραγγας", όπως το αποκαλούν, έχει μήκος 18 χιλιόμετρα και πρόκειται για το μεγαλύτερο, επιβλητικότερο και αγριότερο φαράγγι στην Ευρώπη, που η ομορφιά του συνάρπασε πολλούς διάσημους επισκέπτες του μόλις το αντίκρισαν. Το 1981 η UNESCO κήρυξε το φαράγγι "Απόθεμα της Βιόσφαιρας", ενώ όπως είναι φυσικό, το φαράγγι και οι ψηλότερες κορυφές των Λευκών Ορέων περιελήφθησαν στα Ευρωπαϊκά προγράμματα προστασίας της φύσης CORINE και NATURA 2000. Το φαράγγι διασχίζουν κάθε χρόνο εκατοντάδες χιλιάδες επισκέπτες από όλον τον κόσμο.

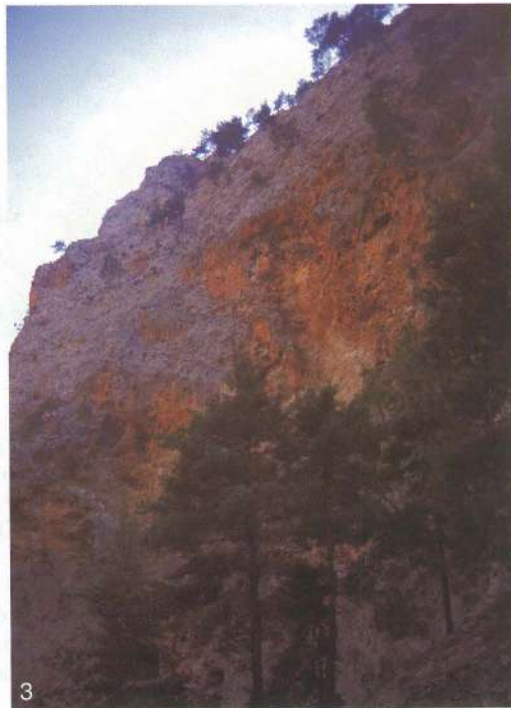
Ωστόσο, σε όλη την Κρήτη και ιδιαίτερα στο δυτικό της τμήμα υπάρχουν πολλά ακόμη ενδιαφέροντα φαράγγια, που το κάθε ένα έχει τη δική του γοητεία, τη δική του ιστορία και παρουσιάζει τη δική του δυνατότητα διάσχισης. Μόνο στο νομό Χανίων υπάρχουν γύρω στα 60 φαράγγια. Το Κουρταλιώτικο στη Μονή Πρέβελης, το Ιμπριώτικο, της Αράδαινας, της Ελυγιάς, της Τρυπητής, το Θεορσιανό, της Αγίας Ειρήνης, της Λισσού είναι μερικά από τα πιο ενδιαφέροντα της Δυτικής Κρήτης (με σειρά από τα ανατολικά προς τα δυτικά).

1

2

3

1. Το μονοπάτι μας οδηγεί από την αριστερή όχθη του Αγερινιώτικου ρέματος. Πεύκα και κυπαρίσσια, ψηλοί βιγλάτορες στο πέρασμα αιώνων και ανθρώπων.
2. Αέναος ο αγώνας για στήριγμα και νερό. Δύσκολος αλλά πετυχημένος για το πλατάνι
3. Τα βαθύσκια εντυπωσιακά στενώματα της κοίτης.

ΤΟ ΑΓΕΡΙΝΙΩΤΙΚΟ ΦΑΡΑΓΓΙ. Μέσα σ' αυτόν τον φαραγγότοπο και σπηλαιότοπο, σημαντική θέση κατέχει το φαράγγι της **Αγίας Ειρήνης** ή **Αγερινιώτικο**. Είναι εύκολα προσπελάσιμο, παρουσιάζει βοτανικό και ζωολογικό ενδιαφέρον σχεδόν όλο το χρόνο, ενώ στη γύρω περιοχή υπάρχουν πολλές άλλες ενδιαφέρουσες τοποθεσίες. Αποτελεί σίγουρα εξαιρετική εναλλακτική λύση το καλοκαίρι, όταν το φαράγγι της Σαμαριάς είναι γεμάτο από κόσμο, για όσους επιθυμούν να διασχίσουν ένα ήσυχο και πολύ ενδιαφέρον όπως θα δούμε και στη συνέχεια φαράγγι.

Το φαράγγι βρίσκεται κοντά στο χωριό Αγία Ειρήνη, από όπου πήρε και το όνομά του, στην επαρχία Σελίνου του νομού Χανίων. Το χωριό βρίσκεται πάνω στο δρόμο Χανίων-Σούγιας και απέχει περίπου 41 χιλιόμετρα από τα Χανιά και 26 από τη Σούγια. Η Αγία Ειρήνη είναι ένα μικρό χωριό σε υψόμετρο 700 μέτρων μέσα σε ένα κατάφυτο τοπίο, όπου χαρακτηριστικό είναι οι πολλές καστανιές. Μαζί με την κτηνοτροφία αποτελούν την κύρια απασχόληση των λίγων κατοίκων. Στο χωριό υπάρχει καφενείο και βενζινάδικο.

Μπορείτε να βρεθείτε εδώ ακόμη και αν μένετε στο Μάλεμε ή σε άλλα κοντινά του μέρη στη βόρεια ακτή του νομού Χανίων. Ακολουθείτε από τον Ταυρωνίτη το δρόμο για Παλαιόχωρα και στις Βουκολιές στρίβετε αριστερά για Σούγια ακολουθώντας μία πανέμορφη διαδρομή μέσα από την ενδοχώρα. Αν έρχεστε από Χανιά διασχίζετε το φαράγγι και καταλήγετε είτε στο δρόμο για Λιβαδά-Κουστογέρακο είτε στη Σούγια, με την προϋπόθεση ότι το πούλμαν ή κάποιοι που δεν θέλουν να κάνουν τη διάσχιση σας περιμένουν στην έξοδο. Αν μένετε Σούγια μπορείτε και να ανεβείτε το φαράγγι αλλά μάλλον η κατάβαση είναι καλύτερη. Για να γίνει αυτό πρέπει κάποιοι να σας μεταφέρουν ως την είσοδο του φαραγγιού και στη συνέχεια μετά τη διάσχιση να επιστρέψετε πίσω.

Ο δίκταμος ή έρωντας, το φυτό της νιότης και της αγάπης, υπάρχει μόνο στην Κρήτη.

Η ΔΙΑΣΧΙΣΗ. Η είσοδος του φαραγγιού έχει σημαση και βρίσκεται λίγο νοτιότερα από το χωριό, στα αριστερά του δρόμου. Το θέαμα που αντικρούζει κανείς ήδη από την πρώτη στιγμή είναι εντυπωσιακό. Οι ψηλές κατάφυτες ορθοπλαγιές προδιαθέτουν ευχάριστα για μιá όμορφη συνέχεια. Το φαράγγι έχει μήκος περίπου 7 χιλιόμετρα για τα οποία υπάρχουν σημάδια μέσα στη διαδρομή. Αποτελεί διακλάδωση στις διαδρομές του μεγάλου Ευρωπαϊκού μονοπατιού Ε4. Λίγο μετά την είσοδο υπάρχει μικρό γεφύρι και δύο τοιχογραφημένα ξωκκλήσια, του Σωτήρος και του Αγ.Γεωργίου, του 14ου και 15ου αιώνα αντίστοιχα. Στο πλάτωμα υπάρχει αναψυκτήριο, μπορώ να πω αρκετά καλαίσθητο, στο οποίο δίνουν πληροφορίες και έντυπο υλικό για το φαράγγι. Κάτω από το γεφυράκι περνά το Αγερινιώτικο ρέμα, που τους περισσότερους μήνες του χρόνου δεν έχει νερό. Προκαλεί απορία είναι η αλήθεια, πώς ρέματα που φαίνονται ξερά και ασήμαντα σήμερα, προκάλεσαν με τη δράση τους τόσο βαθιά φαράγγια στο πέρασμα των χιλιετηρίδων.

Το μονοπάτι συνεχίζει στα αριστερά της όχθης, κάτω από απότομες ορθοπλαγιές που φτάνουν και τα 500 μέτρα ύψος. Το τοπίο γίνεται σιγά σιγά συναρπαστικό. Σε μικρή απόσταση από την είσοδο βρισκόμαστε σε μικρό διαμορφωμένο χώρο ανάπαυσης, όπου και η δεξαμενή νερού του Δασαρχείου. Στα αριστερά ξεκινά η χαράδρα της Φυγούς, που οδηγεί στο οροπέδιο του Ομαλού. Όπως λέει και το όνομά της, είναι το μονοπάτι από όπου διέφυγαν τα γυναικόπαιδα που κρύβονταν στο φαράγγι κυνηγημένα από τους Τούρκους στην αρχή της επανάστασης του 1821. Οι δύο υπερασπιστές του φαραγγιού Πεντάρης και Μαραγκάκης βρήκαν μαρτυρικό θάνατο στο σπήλαιο Χοιρότρυπα, που βρίσκεται σ' αυτό το μονοπάτι, όπως μας πληροφορεί η ξύλινη πινακίδα που βρίσκεται στο χώρο.

Αν αυτές οι πέτρες μπορούσαν να μιλήσουν θα έγραφαν σίγουρα έναν ύμνο στην ελευθερία, θα είχαν όλες να διηγηθούν κάτι από όσα "είδαν" και "άκουσαν" στο πέρασμα των αιώνων. Το Αγερινιώτικο, όπως και τα άλλα φαράγγια, αποτέλεσε κρησφύγετο των επαναστατημένων Κρητικών στις ταραγμένες ιστορικές περιόδους, οπότε διάφοροι κατακτητές είχαν καταλάβει τη Μεγαλόνησο. Άραβες (824-961), Βενετοί (1204-1669), Τούρκοι (1669-1898), Γερμανοί (1941-1945) είχαν υπό την κυριαρχία τους την Κρήτη. Αυτό που έμεινε ήταν οι συνεχείς επαναστατικές απόπειρες, καθοδηγούμενες από το ασίγηστο πάθος των κατοίκων για ελευθερία.

ΤΑ ΦΥΤΑ ΤΟΥ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ - Ο ΔΙΚΤΑΜΟΣ. Το φαράγγι είναι κατάφυτο σε όλη τη διαδρομή του. Στα ψηλότερα σημεία του κυριαρχούν μεγάλα πεύκα και κυπαρίσσια. Το κυπαρίσσι (*Cupressus sempervirens* var. *horizontalis*) είναι αποφυές στην Κρήτη, σε αντίθεση με την ηπειρωτική χώρα, όπου εγκλιματίστηκε, φυτεμένο από παλιά. Τα κυπαρίσσια της περιοχής είναι δέντρα μεγάλα με απλωτά κλαδιά, με μορφές που θαρρείς ότι στέκουν εκεί σαν αιώνιοι φύλακες των κρυφών περασμάτων. Το ξύλο του δέντρου χρησιμοποιήθηκε όσο κανένα άλλο στη ναυπηγική και στην οικοδομική, από

1. Το θαυματουργό βοτάνι, ο δίκταμος, γνωστός στα πέρατα του κόσμου, φυτρώνει μέσα στις σχισμες του βράχου.
2. Η φασκομηλιά (*Salvia triloba*), αρωματικό βότανο που φυτρώνει στα λιαζόμενα μέρη.

τους μινωϊκούς χρόνους και σε όλες τις ιστορικές περιόδους. Ακόμη με αυτό έφτιαχναν κάθε λογής μικροαντικείμενα, ανάμεσα στα οποία και τις φημισμένες κρητικές κασετίνες του 16 ου αιώνα.

Τα πεύκα (*Pinus brutia*) υπάρχουν σε όλο το φαράγγι, άλλοτε πολλά μαζί και άλλοτε σκαρφαλώνουν διασκορπισμένα πάνω στα βράχια. Πλατάνια κατά μήκος της κοίτης ξεκουράζουν τον επισκέπτη με τη σιά τους, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλουν στην ζωντάνια του οικοσυστήματος. Πλήθος θάμνους και μικρά δέντρα συναντάμε στα ξέφωτα, τις πλαγιές και τα χαμηλότερα σημεία του φαραγγιού. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν ο κρητικός έβενος, το πουρνάρι, η αριά, η χαρουπιά, το σφενδάμι, ο ασπάλαθος, η πικροδάφνη, η λυγαριά, η μυρτιά, η κουμαριά. Από τους χαμηλούς θάμνους βρίσκουμε διάφορα αρωματικά είδη όπως το θρούμπι, το θυμάρι, τη φασκομηλιά και τη λεβάντα.

Σε ολόκληρη την Κρήτη υπάρχουν 160 περίπου είδη ενδημικών φυτών του νησιού, ενώ άλλα 90 είναι ελληνικά ενδημικά που όμως φυτρώνουν και σε άλλες περιοχές της χώρας. Επιπλέον, και άλλα σπάνια φυτά για την Ελλάδα, που προέρχονται από τη δυτική Ασία και τη βόρεια Αφρική, καθιστούν αναμφισβήτητα την Κρήτη έναν βοτανικό παράδεισο. Τα φαράγγια της Κρήτης ξεχωρίζουν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για τη σπανιότητα της χλωρίδας τους. Το γεγονός αυτό είναι αποτέλεσμα της μακροαίωσης απομόνωσης των βουνών της Κρήτης κατά την περίοδο της βύθισης της Αιγίδας, των λίγων ανθρώπινων επεμβάσεων στο χώρο αυτό, καθώς και των ιδιαίτερων εδαφικών συνθηκών πάνω στις οποίες αναπτύσσονται τα φυτά στα φαράγγια. Έτσι, στις σχισμές των βράχων φυτρώνουν τα χασμόφυτα, από τα οποία στο φαράγγι της Αγίας Ειρήνης μπορεί να συναντηθούν η *Petromarula pinnata*, η *Campanula laciniata*, το *Eryngium ternatum*, η *Stachelina petiolata*, το *Linum arboreum* και ο φημισμένος δίκταμος της Κρήτης (*Origanum dictamnus*).

Ο δίκταμος είναι φαρμακευτικό φυτό, γνωστό από την αρχαιότητα για τις πολύτιμες θεραπευτικές του ιδιότητες για τις παθήσεις του πεπτικού συστήματος, της αρθρίτιδας και σαν επούλωτικό των πληγών. Μεγάλες ποσότητες του φυτού συλλέγονταν και γινόταν εξαγωγή σε όλο τον κόσμο, παρά τις δυσκολίες συλλογής του στα πιο απόκρημνα μέρη των φαραγγιών. Το ίδιο γίνεται και σήμερα μόνο που το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από καλλιεργημένα φυτά.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΑΓΡΙΜΙ. Κάπου στα μέσα της διάσχισης, μέσα στη σιωπή που απλωνόταν στο φαράγγι, ενώ βαδίζαμε στην δεξιά όχθη, ένας θόρυβος από λίγες πέτρες που κύλησαν με έκανε να σηκώσω αυτόματα το βλέμμα στην απέναντι σχετικά απότομη πλαγιά. Το πλατάνι που βρισκόταν στην κοίτη δεν απέτρεψε τη ματιά μου να συναντήσει το μοναδικό στον κόσμο ζώο, το Κρητικό αγρίμι. Ήταν ένα θηλυκό με δύο

Παλιό μονότοξο γεφύρι, που προσχώθηκε από τη διαβρωτική δράση του χειμάρρου.

μικρά, που μάλλον αναζητούσαν ένα σκιερό και ήσυχο μέρος για να αποφύγουν την καλοκαιρινή ζέση. Η ξαφνική παρουσία μας, τα ανάγκασε να φύγουν γρήγορα ανηφορίζοντας σε κατορθάχαλα βράχια με αξιοθαύμαστη ευλυγισία. Το αγρίμι ή αίγαγρος της Κρήτης (*Capra aegagrus cretensis*) ζώο-σύμβολο της κρητικής περηφάνειας και ελευθερίας, ζει στα απόκρημνα μέρη των Λευκών Ορέων και πρόκειται για ένα σπάνιο υποείδος του ασιατικού αγριοκάτσικου. Μιά τέτοια συνάντηση αποζημώνει και για τη μεγαλύτερη κούραση από την πορεία. Εκτός από το αγρίμι και άλλα ζώα βρίσκουν τροφή και καταφύγιο στο φαράγγι. Ο γυπαιτός, ένα σπάνιο αρπακτικό, ο χρυσαετός, το αγριοπερίστερο, το πετροχελιδόνι, ο άρκαλος (κρητικός ασβός), διάφορα μικρά θηλαστικά και ερπετά, καθώς και νυχτερίδες στις σπηλιές κάνουν το φαράγγι έναν ενιαίο ζωντανό οργανισμό.

Το τοπίο αρχίζει να αγριεύει. Μεγάλοι ογκόλιθοι στις αποσαθρωμένες απότομες πλαγιές από τη μία, κάθετοι γκρεμοί με τα πεύκα και τα κυπαρίσσια να σκαρφαλώνουν στα πιά απότομα σημεία από την άλλη, δίνοντας μιά άγρια αλλά και μεγαλοπρεπή εικόνα. Το μονοπάτι κατεβαίνει στο ρέμα μέσα σε αιωνόβια πλατάνια, πολλά από τα οποία είναι πραγματικά γλυπτά της φύσης. Εκεί ακριβώς βρίσκεται χώρος αναψυχής με μικρά πέτρινα κτίσματα απόλυτα εναρμονισμένα με το τοπίο. Το Δασαρχείο Χανίων και η Ιστορική-Λαογραφική-Αρχαιολογική Εταιρεία Χανίων έχουν ξεκινήσει από το 1992 μικρά έργα ανάδειξης του φαραγγιού, με στόχο τη διευκόλυνση των επισκεπτών. Σε 4-5 σημεία της διαδρομής υπάρχουν καθιστικά, βρύσες, αποχωρητήρια, ενημερωτικές πινακίδες και ξύλινοι φράχτες σε δύσκολα σημεία του μονοπατιού.

Συνεχίζοντας βρισκόμαστε στο ωραιότερο κομμάτι του φαραγγιού. Η κοίτη στενεύει πολύ σε ορισμένα σημεία δημιουργώντας τις λεγόμενες πόρτες. Ψηλοί και απότομοι γκρεμοί ορθώνονται και από τις δύο μεριές. Σπηλιές και άλλα κοιλώματα των βράχων σχηματίζουν εντυπωσιακές εικόνες. Η βλάστηση πυκνώνει, καθώς εδώ μέσα η σιιά και η υγρασία είναι περισσότερες, ντύνοντας τις κόκκινες ασβεστολιθικές ορθοπλαγιές στα πράσινα. Μετά τις πόρτες το φαράγγι αρχίζει σιγά σιγά να ανοίγει, πάλι όμως μέσα από πυκνή βλάστηση με πλατάνια, πεύκα και διάφορους θάμνους. Έπειτα από λίγο βρισκόμαστε στο τέλος του μονοπατιού και αρχίζουμε να βαδίζουμε σε αγροτικό χωματόδρομο. Το τοπίο έχει αλλάξει τελείως, αφού πιά διασχίζουμε ελαιώνες σε πέτρινες πεζούλες, ενώ η στρωμένη με χοντρό χαλίμι κοίτη του ρέματος, φαρδαίνει. Κάπου εδώ υπάρχει παλιό γεφύρι που έχει προσχωθεί από την εντυπωσιακή διαβρωτική δύναμη του χειμάρρου. Συναντώντας τον ασφάλτινο δρόμο για Λιβαδά και Κουστογέρακο η διάσχιση τελειώνει. Βρισκόμαστε περίπου 3 χιλ. από τη Σούγια, άλλα τόσα από το Λιβαδά και 10 από το Κουστογέρακο.

Ο χώρος της αρχαίας Λισσού, ονομαστής για τα χρυσά νομίσματα και για το Ασκληπιείο της.

ΚΑΤΑΛΗΞΗ ΤΟΥ ΦΑΡΑΓΓΙΟΥ- ΚΟΥΣΤΟΓΕΡΑΚΟ-ΣΟΥΓΙΑ. Με το τέλος του μονοπατιού στα αριστερά φεύγει άλλο μονοπάτι που οδηγεί στο χωριό Κουστογέρακο, στο οποίο φτάνουμε και οδικά από τον ασφαλτόδρομο στον οποίο καταλήγει η διάσχιση. Στο χωριό αυτό μπορούμε να απολαύσουμε τον καφέ μας ή τους πεντανόστιμους Κρητικούς μεζέδες αλλά πάνω απ'όλα αξίζει το σεβασμό μας γιατί είναι τόπος ηρωϊκός. Κάηκε συθέμελα δύο φορές από τους Βενετούς, μία από τους Τούρκους και μία από τους Γερμανούς και σε όλες τις περιπτώσεις οι επαναστατημένοι του κάτοικοι το ξανάχτισαν. Οι Γερμανοί αφού το έκαψαν, μάζεψαν τα γυναικόπαιδα για εκτέλεση. Όμως ελεύθεροι σκοπευτές από τα γύρω υψώματα άρχισαν τους πυροβολισμούς τρέποντας τους κατακτητές σε φυγή και σώζοντας τον υπόλοιπο πληθυσμό. Μη έχοντας τι άλλο να κάψουν οι Γερμανοί άρχισαν να βομβαρδίζουν όλη την περιοχή. Στην αντίσταση κατά των κατακτητών συνέβαλαν και τα άλλα χωριά του Σελίνου, Ροδοβάνι, Επανοχώρι, Καμπανός. Στο Κουστογέρακο υπάρχει Μνημείο προς τιμήν των ηρωϊκών κατοίκων. Από 'δω φεύγουν μονοπάτια προς το οροπέδιο του Ομαλού και προς την κορυφή Βολακιάς των Λευκών Ορέων. Η Σούγια είναι ένας μικρός παραθαλάσσιος οικισμός με μιά μεγάλη πανέμορφη παραλία με βότσαλο και θαλάσσιες σπηλιές. Το μέρος, που δεν πήζει από κόσμο ούτε τον Αύγουστο, προσφέρεται για ελεύθερη κατασκήνωση.

ΑΛΛΑ ΜΕΡΗ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟ ΣΕΛΙΝΟ (Λισσός, Τρυπητή, Έλυρος, Παλαιοχώρα). Στην περιοχή υπάρχουν και άλλα ενδιαφέροντα μέρη. Σε μιάμιση ώρα δυτικά από τη Σούγια, διασχίζοντας άλλο ένα μικρό φαράγγι, βρίσκεται η αρχαία Λισσός, διάσημη για τα χρυσά αρχαία νομίσματα και για το ναό του Ασκληπιού, όπου κατά την αρχαιότητα ήταν θεραπευτικό κέντρο λόγω του ιαματικού νερού που υπήρχε. Ανατολικά από τη Σούγια παραθαλάσσιο μονοπάτι οδηγεί στην έξοδο του δυσκολοδιάβατου φαραγγιού της Τρυπητής καθώς και στην αρχαία Ποικιλασσο. Αξίζει να αναφερθεί ότι τα μονοπάτια αυτά είναι τμήματα του Ε4, το οποίο στη χώρα μας ξεκινά από τη Φλώρινα και διασχίζοντας τα σημαντικότερα ορεινά συγκροτήματα καταλήγει στην Κρήτη.

Πάνω από το χωριό Μονή βρισκόταν η αρχαία Έλυρος, η μεγαλύτερη αρχαία πόλη της ευρύτερης περιοχής. Ελάχιστα ερείπια έχουν απομείνει σήμερα, ενώ τα σημαντικότερα αρχαία ευρήματα βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων. Η Παλαιοχώρα είναι πίο τουριστική από τη Σούγια. Διαθέτει μιά μεγάλη αμμόδη παραλία και μιά ακόμη πιο όμορφη και πίο ήσυχη κοντά στο ακρωτήριο Κριός. Η Σούγια και κυρίως η Παλαιοχώρα είναι θαλάσσιοι κόμβοι για το ταξίδι στο νοτιότερο σημείο της Ευρώπης. Τη νήσο Γαύδο.